UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Octaua, an liceat cleric[is] arma mouere? Non, manu propria: nisi causa necessitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

net, dummodo nō
precipiat aliq̄d in=
iuſtū: vt extra de
iureiuran. quinta=
uallis. ſed ſi aliq̄s
durum precipiat:
illud eſt reducēdū
ad arbitrium boni
viri: vt. ff. pro ſoc.
ſi ſocietatem.
a ¶ Deſertoris.
Hic cōparātur de=
ſertori redeuntes
ab hereſi: ⁊ tamen
cum deſertore ſtri=
ctius agitur q̄ꝫ cuꝫ
heretico: vt ī. l. itur
in ſumma. Dr̄ autē
deſertor q̄ diu va=
gat⁹ reducit. ff. de
re mili. l. iij. §. ij.

De epiſcopis.
Hec q̄ꝺ di=
uiditur in ſeptem
partes: in quaruꝫ
prima ponit magi=
ſter per multas au=
thoritates ꝙ cleri=
ci pugnare non de
bēt. Scḋa ibi: His
ita. Tertia ibi: Sꝫ
obijcitur. Quarta
ibi: q̄ꝫuis. Quinta
ibi: Sepe pricipes
Sexta ibi: De incē
diarijs. Septima
ibi: De his. Joan.
de fan.

¶ Caſus. Hic po=
nitur. viij. q. in qua
querit an clericis
liceat arma moue=
re? Et rn̄d. ꝙ non.
vt. ī. ea. conueniot.
poſſunt tamen hor
tari homies ad pu
gnandum pro ter=
ra defendenda: vt
ī. vt pridem. et pro
feudo certum nu=
merum militū da=
re principi: vt. ī. e.
§. ecce. q̄d autē iu
ris ſit de hoc, ple=
nius conſueuit no=
tari. s̄. l. diſt. de his
clericis. Oſtendit
ergo Gratianus in
h⁹. §. ꝙ nec ſua au
thoritate nec au=
thoritate pape ar=
ma debent accipe=
re clerici: q̄ꝺ ꝓbat
tribus authoritati
bus: ſcꝫ euangelij,
ambroſij, et pauli.
et ad hoc inducit

Jac. v. d. Sap. r. d. puer. ra.

cante purgamus, qn̄ eoſipſos
quorū labores dicūtur (vt no=
biſcū et illis ⁊ noſtris in ſocie=
tate catholica vtantur) q̄ꝫtum
valem⁹ inq̄rimus. ¶ Sꝫ hoc
eſt (inquiunt) q̄ꝺ nos mouet: ſi
iniuſti ſumus, quare nos q̄ri=
tis? q̄bus reſpōdem⁹: q̄rimus
vos iniuſtos ne permaneatis
iniuſti. q̄rimus perditos vt de
inuētis gaudere poſſimus, di
centes: Mortu⁹ erat frater nr̄
et reuixit: perierat ⁊ inuentus
eſt. quare ergo me (inq̄t) nō ba
ptizas vt me abluas a pctīs?
Rn̄deo: q͛ non facio iniuriam
characteri impatoris cū erro=
reꝫ corrigo deſertoris[a]. quare
(inquit) apud te vel pniam nō
ago? immo niſi egeris, ſaluus
eſſe non poteris. q̄uo em̄ gau=
debis te eſſe correctū, niſi do=
leas te fuiſſe pūerſum? q̄d er=
go (inquiunt) apud vos cū ad
vos tranſim⁹ accipimus? Rn̄.
nō equidē accipitis baptiſmū
qui vobis extra ꝯpagē corpis
chriſti ineſſe potuit, ꝓdeſſe nō
potuit: ſed accipitis vnitatem
ſpūs in vinculo pacis: ſine qua
nemo poterit videre deum: et
charitatem que (ſicut ſcriptuꝫ
eſt) operit multitudinē pctōꝝ.
Si autē cōſideremus q̄ꝺ ſcri=
ptū eſt i libro Sapiētie. Ideo
iuſti tulerūt ſpolia impiorum.
itē quod legit in Prouerbijs:
Theſaurizant aūt iuſtis diui
tie ipioꝝ: tūc videbim⁹ nō eſſe
querēdū q̄ habeāt res hereti=
coꝝ: ſed qui ſint in ſocietate iu
ſtorū. Itē poſt aliqua. Si cor=
pus chriſti tollit ſpolia ipiorū:
⁊ corpori chriſti theſaurizant
diuitie impioꝝ: non debēt im=
pij foras remanere vt calum=
niētur: ſed ītrare potius vt iu
ſtificentur. Item poſt aliqua.
In xp̄i ergo cōpagē corporis
veniant: ⁊ labores ſuos nō do
minandi cupiditate ſed bene
vtendi pietate poſſideāt. nos
aūt volūtatem noſtrā (vt iam
dictū eſt) ab huius cupiditatis

ſordibus quolibet inimico iu=
dicante purgauimus quando
eoſipſos quoꝝ labores dicunt
(vt nobiſcū et illis ⁊ nr̄is in ſo=
cietate catholica vtant) quan=
tum valemus inq̄rimus. His
igitur authoritatibus liquido
monſtratur ꝙ ea que ab here=
ticis male poſſidentur a catho
licis iuſte auferūtur: nec ideo
aliena poſſidere dicuntur.

¶ Queſtio. viij.

De epiſis vero
vel quibuſli=
bet clericis[b]
ꝙ nec ſua au
thoritate nec
authoritate
Romani pō
tificis arma arripere valeant,
facile probat. Cum enim Pe=
trus (qui primus aplōꝝ a dn̄o
fuerat electus) materialē gla=
dium exerceret vt magiſtrum
a iudeorū iniuria defenſaret,
audiuit: Conuerte gladium
tuū in vaginā: oīs em̄ qui gla=
diuꝫ acceperit, gladio peribit.
acſi aperte diceret: hactenus[c]
tibi tuiſq̄ꝫ p̄deceſſoribus inimi
cos dei gladio corporali licuit
perſequi: deinceps in exēpluꝫ
patientie gladiū tuū. i. tibi ha=
ctenus cōceſſum, in vaginam
cōuerte: ⁊ ſpūalem tantū gla=
dium (q̄ꝺ eſt verbū dei) in ma=
ctatiōe veteris vite exerce. om
nis em̄ preter illum vel autho
ritatē eius qui legitima pote=
ſtate vtitur, qui (vt ait Apoſto
lus) non ſine cauſa gladiū por
tat: cui etiā omnis anima ſub=
dita eſſe debet: om̄is inq̄ꝫ qui
preter authoritatem huiuſmo
di gladium acceperit, gladio
peribit. Item Ambro. Arma
epiſcopi, lachryme ſunt ⁊ ora=
tiones. Item illud Apoſto=
li: Non voſmetipſos defendē=
tes fratres chariſſimi: quan=
uis oībus generaliter dicatur
ſpecialiter tamen prelatis di=
ctū intelligit. Unde Joan. pa.
Angelberge imperatrici ex=

ſequētia ca. q̄ꝝ pri
ma duo plana ſūt.
b ¶ Clericis. De
hac materia a va=
rijs tractatum eſt
varie. q̄dā dicūt — vt Ber.
ꝙ clerici pn̄t vti ar
mis ꝓ defenſione
tm̄: vt clypeo, lori=
ca: ſꝫ nō armis im=
pugnatiōis. Alij — vt Bar.
dicūt ꝙ arma pn̄t
accipe ad defendē
dum ſe: dū tn̄ illud
incōtinēti fiat, et ꝓ
ſe tm̄ nō ꝓ alijs ⁊ i
neceſſitate ineuita
bili vt ex̄ de homi.
ca. ij. ī. e. cōueniot.
vt dixi. s̄. e. q̄ō. j. in
prin. ſed ſi alr̄ pn̄t
euadere nō ſumēt
arma: vt ex̄ de ho=
mi, ſuſcepim⁹. alij
dicunt ꝙ auc̄te pa
pe pn̄t: aliter non. — Idē
G. dixit ꝙ pn̄t, non videt
in ꝓpria pſona: ſꝫ Grat.
alios hortando ad ſentire.
pugnā: vt. ī. e. vt ī. e. §. i
pridem. et etiā pn̄t regi=
milites aliquos da ſtro.
re principi pro feu — Mat.
do: vt. ī. eo. §. ecce. — xxvj.
q̄d autē iuris ſit ſi
clerici defendendo
ſe occidant aliquē,
habes notatū. l. di.
de his clericis.
c ¶ Hactenus. Ex
hoc videtur ꝙ tūc
ceſſauerit obſeruā
tia legis: q̄ꝛ prius
licuit repellere in=
iurias nō ſolum ꝓ
ſe, ſꝫ ꝓ ſocio: vt. s̄.
e. q. iij. nō in feren=
da. ſed tunc primo
fuit ꝓhibitus exer
cere: hodie aūt tm̄ — Rom̄.
licitum eſt defen= — xiij. b.
dere ſeipſuꝫ: vt ex=
tra de homi. ca. ij.
et extra de cle. per=
cuſ. ca. pe. Jo. Nō
credo peccare euꝫ
qui aliquē patien=
tem iniuriam de=
fendit, etiam ſi ho
micidiuꝫ faciat: vt
s̄. e. q̄ōe. iij. non in — Rom̄.
ferenda. licet forte — xij. d.
irregularis efficia
tur: q͛ non fuit ibi
ineuitabilis neceſ=
ſitas: vt diſtin. l. q̄
te obnoxium. B.

a Cum a iudeis. ¶ Prohibuit. Ex hoc videt̄ q̄ non licet alicui defendere dominum ſuum vel ſociuz ſed tm̄ ſeipſum: vt ex̄ de homi. ca. ij. ꝛ ca. ſuſcepimus. ex̄ de cle. percuſ. ca. pen̄. ſed contra hoc eſt. ſ. e. q. iij. ca. fortitudo. et ca. pro membris. et ca. vlti. ꝛ. ſ. vj. q. j. infames. nam ſeru⁹ potius iuuabit dn̄m q̄ ſeipm̄: vt. ff. ad ſyll. l. j. §. ſerui.

Non pila ꝛc. ¶ Caſ⁹. Quidam reprehendebāt Amb. eo q̄ nō impugnabat quoſdam eccleſiā infeſtātes. Et rn̄. Ambro. q̄ milites chr̄i non debēt mouere arma. vn̄ dicit Ambro. q̄ dolor, flet⁹, lachꝛyme ꝛ orationes ſūt ſua arma. aliť repugnare nō debeo, eccleſiā tamē nō derelinquo. et ſunt tria precc. capi. loco palee.

b Quicunq̄. ¶ In bello. Hoc intelligas ſi eſt ex pte illoꝝ q̄ violētiam inferūt: alioq̄n ſec⁹ eſt. † ex̄ de cle. pcuſ. ca. pe.

† Nam tūc oīa iputāt̄ aggredienti. C. ad. l. iul. de vi pu. qm̄. Lau.

c ¶ Gentilium ludis. ſec⁹ ſi in alijs ludis: vt ex̄ de cle. pcuſ. ca. pen̄. ex̄ de homi. lator.

d ¶ Sepultura. Si penituit. ſed tn̄ eccl̄ia non dꝫ orare pro ipſo nec ſumere oblatiōes eius: vt hic dicit. et idem eſt de raptore qui in fine penitet: vt ex̄ de rapt. ſup eo. econtra eſt in torneamētarijs: quia illi nō habēt ſepulturaꝫ: lꝫ alia ſacra recipiant: vt ex̄ de tornea. c. j. Intellige q̄ hic dicit de canina ſepultura: vt dixi. ſ. ea. q. v. placuit. Joan.

Sepultura denegat̄ mortuis i tornea mentis.

e Clerici ꝛc. ¶ Arma. armoꝝ appellatione intelliguntur etiā ligna ꝛ lapides. ff. de vb. ſig. armorū appellatione.

f ¶ Volentes. ſecus ſi cauſa timoris faciant. tunc enim nec velle videntur: vt extra de reg. iur. qui ex timore.

cuſans Jo. ep̄m remoueri de militia, dicit. ¶ De eodem.

Nimiruꝫ certe veretur ꝛ iure formidat cōtra profeſſionem ſui ordinis ſecularem militiā exercere: terram defendere, de prelijs tractare, de armis terrene ptātis eſt.

Item Innocentius papa.

¶ De eodem.

Cum a iudeis (inq̄t) dn̄s min⁹ caperetur: ꝛ Petrus cuiuſdā inobediētis aurem abſcinderet: ferire prohibuit[a]: et forma oīm ſacerdotū (quoꝝ prior erat) etiā ꝑ ſeipſo capi arma carnalia ꝓhibuit.

Item Ambroſius.

¶ De eodem. Palea.

Non pila q̄runt ferrea, non arma Chriſti milites. coactus repugnare nō noui: ſed dolor, fletus, orationes, lachꝛyme fuerunt mihi arma aduerſus milites. talia enim ſunt munimenta ſacerdotis. Aliter nec debeo nec poſſum reſiſtere. fugere aūt et relinq̄re eccleſiā non ſoleo. ſeru⁹ xp̄i non cuſtodia tēporali ſed dn̄i prouidētia perire conſueuit.

Hinc etiaꝫ de his qui in bello aut rixa moriuntur, in cōcilio Triburien̄. ſic ſtatutum eſt.

¶ Pro clerico qui in bello aut rixa moritur, oratio vel oblatio non offeratur.

Quicūq̄ clericus aut in bello[b], aut in rixa, aut in gētiliū[c] ludis mortuus fuerit: neq̄ in oblatiōe neq̄ ī oratione pro eo poſtuletur: ſed in manus incidat iudicis: ſepultura[d] tamen non priuetur.

Item ex concilio Toletano de clericis arma ferentibus.

¶ Gradu amiſſo tradātur in monaſterio clerici voluntarie arma ſumentes.

Clerici qui in quacūq̄ factione arma[e] volentes[f] ſumpſerit: reperti amiſſo ordinis ſui gradu, in monaſterio perenniter tradantur.

Item ex concilio Meldenſi.

¶ Proprij gradus amiſſione mulctentur militaria arma clerici ferentes.

Quicū q̄ ex clero[g] videntur eē, arma militaria[h] non ſumant: nec armati in cedāt: ſꝫ ꝓfeſſionis ſue vocabulum religioſis moribus et religioſo habitu ꝓbeant. qđ ſi contēpſerint, tāq̄ ſacroꝝ canonū cōtemptores ꝛ eccl̄iaſtice authoritatis ꝓphanatores, proprij grad⁹ amiſſione mulctentur: q2 non poſſunt ſimul deo et ſeculo militare. His ita reſpōdetur: Sacerdotes ꝓpria manu arma arripere non debent: ſed alios ad arripiēdum ad oppreſſoruꝫ defenſionem, atq̄ ad inimicorum dei oppugnationem eis licet hortari[i].

Unde Leo. iiij. ſcribit Lodouico epiſcopo.

¶ Pro ſarracenis papa iubet populum congregari: ꝛ eis ad littus maris occurrere.

Igitur cū ſepe aduerſa a ſarracenoꝝ partibus ꝑueniāt nūcia: q̄dā ī romanū portū ſarracenos clā furtiueq̄ venturos eſſe dicebant: pro quo nr̄m[k] cōgregari p̄cipim⁹ ppl̄m: maritimumq̄ ad littus deſcendere decreuimus: et egreſſi[l] ſumus Romā. Item.

¶ Rector ſui gregis papa debet eſſe ac p̄cipuus adiutor.

g Quicunq̄ ex clero. Licet ſint in minoribus ordinibus conſtituti: vt. xx. q. iij. eos qui. Argu. tamen contra. extra de vo. et vo. red. ca. ij. † in parte deciſa.

h ¶ Militaria. Sed quid ſi habēt inimicos? tūc dicitur q̄ pn̄t arma defenſionis accipere. Alij dicunt q̄ non. faciant ergo clerici ſicut moyſes: vt. xxxvj. diſt. ca. vlt.

¶ His its. ¶ Hec ē ſc̄da pars. q. i qua probatur q̄ clerici hortari poſſunt q̄ fideles defendant eccleſiā, ꝛ ſe etiam poſſūt defendere: ita q̄ ipſi proprijs manibus nō effundēt ſanguinem niſi ad defenſionem ſuam. et hoc ꝓbat p. xj. ca. Jo. de fan. et eſt hic incidens queſtio. Archi.

¶ Caſus. Reſpondet nunc Grat. ca. ſupradictis, dicēs q̄ clerici ſua manu non valēt arma recipere, ſꝫ alios poſſunt hortari ꝑ tuitione oppreſſorum ꝛ pro oppugnatione inimicorum dei. quod ꝓbat per ſequens cap.

† deb[et] arg. ſume: batur ptra ſeculi: p̄cep tū ſc̄o cerati nō ſit cutus rucha ſacros dine ō ſtruct armati mere: vel ad ſanguinis effuſionem vacare. ꝛc. ſꝫ in ſubaudiebat̄ mare, ppter hoc q̄ hic dicit.

i ¶ Hortari. Hec ij. ps. vera ſunt vbi eccleſia ſua impugnatur vel patria: vt ſ. ea. q. iij. fortitudo. ff. de relig. minime. Joan.

Igitur. ¶ Caſus. Quidam nunc̄ ſignificauerūt Leoni pape q̄ ſarraceni veniebāt in portum romanorum: quare precepit populū romanum ad littus maritimum deſcendere: qđ ꝛ factuꝫ eſt, hoc totū ſignificauit Lodouico imperatori.

k ¶ Noſtrum. ergo ciuitas Romana eſt ap̄lici et non imperatoris. Naꝫ imperator cōceſſit eſt ipſi ciuitatem cū ducatu ſuo. lxiij. diſt. ego. xcvj. di. cōſtantinus. ſed imperator aduocatus eſt ibi: vt extra de elec. venerabilem.

Romana ciuitas nō eſt imperatoris. ſed papę.

l ¶ Et egreſſi. Ep̄i ergo poſſunt intereſſe bellis. nam

et Paulus interfuit: vt.ſ.q.iij.maximianus.et Moyſes xxxvj.diſtin.ca.vlti.Joan. to,ipſemet poteſt conueniri.vt dixi.ſ.e.qō.ij.dn̄s.z.ſ.e.q.iij.ca.vlt.z.q.v.non eſt.

Epi nō ſint tan tum cu ſtodes charta rum.

a S Cire. ¶ Preſentialiter.i.ſine mora.nec enim tm̄ debent epi eſſe cuſtodes chartarū,ſed etiam defenſores ecclīarū: vt.xvj.q.j.in canonibus.et ſic p3 hic ꝙ epi etiam vaſallos ſuos tenentur defendere, defendendo nō vlciſcendo iiurias: vt.xlvj.diſtinct. ſeditionarios.Joan.

O Mni timore. ¶ Caſus. In hoc capi.hortatur Leo exercitū Frācoꝝ vt viriliter pugnet aduerſus inimicos eccleſie:et ſi qs propter hoc moriatur:nō penā,ſ3 celeſtia pmia ꝯſeqt̄.

b ¶ Omi timore. ſ.e.q.v.omnium.

c ¶ Patrie.ſ.e.q.iij.fortitudo.

H Ortatu.

d ¶ Adriani.ſ.diſtinct.lxiij.adrianus.

Comedeт poſſumus ad menſam ſarracenorum.

D Iſpar zc.

e ¶ Perſequunt. videt ergo ꝙ ſi ſarraceni non pſequūt xp̄ianos, nō poſſumꝰ ipetere eos. † nā etiam ad mēſā eoꝝ comedere poſſumꝰ.xj.q.iij.ad mēſam.et lex dicit ꝙ eis qꝫ te degētibꝰ nullā debemꝰ facere moleſtiā: vt.C.de ſacri.pag.xp̄ianis.Jo.

† Immo videt ꝙ tales qui ſunt māſueti ꝙ preſcribere pōt.de hoc no.xvij.q.iij.porro.

P Refea. ¶ Caſus. Hermānus dux fuerat infamatꝰ ꝑpt̄ quoſdā marinos latrūculos qui ſub noīe eius in xp̄ianos ſeuiebāt. quare Jo.hortat̄ ipſu3 vt ipſos pſeqt̄ et repellat. qđ ſi nō fecerit cu3 poſſit, ꝑticeps erit criminis:quod ꝓbat vna aucte.

‖ Hermāno.

f ¶ Cōprimi. hec rō nō videt̄ ſufficere niſi eſſet iudex eorū.nam ſi iudex negligit facere iuſtitiā de ſuo ſubdi-

S Cire vos opz ꝙ nunq̄ ab aliquibꝰ nr̄os hoīes ſinimus opprimi:ſed(ſi neceſſitas vlla occurrerit)preſentialiter[a] vindicamꝰ:q2 noſtri gregis in oībus vltores eſſe debemus z precipui adiutores.

Item exercitui Francoꝝ.

¶ Celeſte regnum a deo conſequitur, qui pro chriſtianorū defenſione moritur.

O Mni timore[b] ac terrore depoſito ꝯtra inimicos ſācte fidei et aduerſarios oīm religionum agere viriliter ſtudete.nouit em̄ oīpotēs ſi quilibet veſtrū morietur: ꝙ ꝑ veritate fidei et ſaluatione patrie[c] ac defenſiōe chriſtianoꝝ mortuus eſt: et ideo ab eo premiū celeſte conſequetur.

Item Alcuinus.

¶ Cōtra Longobardos precibꝰ Adriani pape, Carolus bellum ſuſcepit.

H Ortatu z p̄cibꝰ Adriani[d] Romane vrbis epiſcopi exoratꝰ Carolus rex bellum cōtra Longobardos ſuſcepit:quod prius quidem et a patre eius Pipino papa ſupplicante,cum magna difficultate ſuſceptū eſt. Itē Alexā.papa omnibus epis Hiſpa.

¶ Iudeos nō debemus perſequi,ſed ſarracenos.

D Iſpar nimirum eſt iudeoꝝ z ſarracenorum cauſa.i illos em̄ q̄ chriſtianos perſequūtur[e], z ex vrbibus et proprijs ſedibus pellunt,iuſte pugnatur:hi vo vbiq3 ſeruire parati ſunt. Item Joan.viij. Hermāno‖ duci glorioſo.

¶ Qui crimina q̄ pōt emēdare nō corrigit,ipſe cōmittit.

P Reterea deuotiōis tue ſtudiū exhortamur vt contra marinos latrūculos q̄ ſub ꝑtextu tui noīs in chriſticolas debacchāt̄,tanto vehementius accendaris,q̄ꝫto illorum prauitate fama3 tui noīs obfuſcatam fuiſſe cognoſcis: qm̄ l3 credi poſſit ꝙ te nolente illi nauigantibus inſidientur: tamen q2 a te comprimi[f] poſſe dicuntur,niſi eos compeſcueris,innoxius non habeberis. ſcriptū quippe eſt:Qui crimina que poteſt emendare, non corrigit,ipſe committit[g].

Item Hiero.ad Riparium.

¶ Crimen punire ꝑ deo,non eſt crudelitas,ſed pietas.

L Egi ſyromaſtē[h] Phinees, authoritatē Helie[i],zelū Simonis[k] chananei Petri ſeueritatem Ananiā et Saphirā trucidātē: Pauliq3[l] conſtantiā qui Elymam magū vijs dn̄i reſiſtētem,eterna cecitate[m] dānauit. Nō eſt crudelitas crimina ꝑ deo punire ſed pietas. Unde et in lege dr̄: Si frater tuus z amicꝰ z vxor que in ſinu tuo dormit,deprauare te voluerit a veritate ſit manus tua ſuper eos,et effunde ſanguinem ipſorum.

Item Joannes Chryſo.ſup Mattheum homilia.xvij.

¶ Quedā ī veteri teſtamēto licebant q̄ in nouo ꝓhibent̄.

O Ccidit Phinees hoīem et reputatū eſt illi ad iuſtitiā. Abrahā vo non ſolū homicida,ſed etia3 parricida(qđ certe grauius eſt) effectꝰ,deo magis placuit. Petrꝰ vero geminū fecit homicidium[n]: fuit tamē opus ſpirituale quod factum eſt. Non ſolum igitur reſpiciamus ad opera,ſed ad tēpus z ad cauſam[o] z ad voluntatem,perſonarum quoq3 differentiam:et quantacūq3 alia ipſis operibus acciderunt,di-

g ¶ Committit.ſi.ſ.lxxxiij.diſtin.error.†

L Egi ſyromaſtē. ¶ Caſꝰ. Riparꝰ q̄ſiuit a Hiero. an ſit petm̄ punire crimīnoſos. Et rn̄. ꝙ nō.qđ ꝓbat q̄nq3 exēplis ſc3 Phinees z Helie z Simonis chananei, Petri et Pauli: et vna aucte ve.teſt. Syromaſtē.i.vindictā ſiue zelū indignationis.q2 Phinees coeūtē cū madianita interfecit.

h ¶ Syromaſtē.i.zelū indignationis ſiue vindictā.

i ¶ Helie. Cū petijt vt ignis deſcenderet de celo,q̄ duos quinquagenarios exuſſit.

k ¶ Simonis.qui vltꝰ eſt i duos magos, retorquēdo ī eos ſerpētes quos magicis artibꝰ ſuꝑ eū miſerant.

l ¶ Pauli.xlv.diſtin.ſ.Salomon.

m ¶ Cecitate.xvij q.j.ananias.

O Ccidit. ¶ Caſus. Jo.chryſo.ꝓbat exemplo Phinees et Abrahe et Petri ꝙ q̄nq3 aliū interficere nō eſt petm̄:z iō ſacerdos vt ad veritatē valeat ꝑuenire,reſpicere non ſolum debet opꝰ: ſed etiā tp̄s,cauſam,volūtatem, et differentiam perſonarū.

n ¶ Homicidiu3. Factum notat, nō iūs.talis enim non dicitur homicida: vt.ſ.e.qōe.v.ſi homicidium.

o ¶ Et ad cauſā. Omnes em̄ circunſtantie ſunt inquirende: vt extra de teſti.cum cauſam.xv.qō.vj.ca.j.in fine. quia cauſa facti potius eſt inquirenda q̄ꝫ ipſum factu3, vt ibi dicitur: et.ff.de fur.veru3.xxix.diſt.ſciēdum.

† C.de cōmer.et mer.l.ij.i fi. vbi ſūt plures concor. ad ide3 ſ.e.qō.iij. qui poteſt.

Num.xxv.b. iiij.Regū.j. Actu.v.a. Actu.xiij.b.

Deut.xiij.a.

Num.xxv.b. Gen̄.xxij.b.

Facti cā eſt inquirenda.

Actu.v.a.

ligētiſſime inq̄ramus.non em̄ poſſum⁹ ad veritatē aliter ꝑuenire. Item Nicolaus papa ad conſulta Bulgarorum.

¶ Neceſſitate inuitante etiā in quadrageſimalib⁹ diebus bellum inire licet.

Si nulla viget neceſſitas:nō ſolū quadrageſimali[a] tpe,ſed etiā oī tpe eſt a prelijs abſtinendū. Si aūt ineuitabilis viget iportunitas: nec q̄drageſimali tpe pro defenſiōe tam ſua q̄ȝ patrie[b] ſeu legū paternarū eſt belloꝝ proculdubio ꝓparatiōi parcēdū: ne videlȝ deum[c] videat̄ homo tētare ſi habet quod faciat et ſue ac alioꝝ ſaluti cōſulere nō procurat, et ſancte religionis detrimenta non precauet.

Item Grego.in dialogo.

¶ Petr⁹ Ananiā ⁊ Sapphirā increpādo morti tradidit.

Petrus q̄ Tabitā mortuam orādo ſuſcitauit, Ananiā[d] ⁊ Sapphirā mētiētes morti increpādo tradidit. neqȝ enim oraſſe in eorum extinctiōe legit̄,ſed ſolummodo culpā quā ꝑpetrauerāt increpaſſe. Conſtat ergo q̄a aliqñ talia ex ꝑtāte exhibētur:aliqñ ex poſtulatione: dum et iſtis vitam increpando abſtulit,et illi reddidit orando.

Item Veloci magr̄o militū.

¶ Beatus Grego.quoſdam hortat̄ vt milites congregēt, et contra hoſtes arma viriliter parent.

Vt pridē glorie vr̄e notificauim⁹ q̄ milites illuc erāt parati venire: ſed qm̄ inimicos ꝯgregatos ⁊ hic diſcurrere ep̄la vr̄a ſignificauerat,hec eos hic cauſa retinuit. Nūc ṽo vtile eſt viſum vt aliquāti illuc milites trāſmittāt̄ q̄s glīa tua admonere ⁊ hortari vt parati ſint ad iuſtitiam ⁊ ad laborē,ſtudeat:et occaſiōe inuēta cū glorioſis filijs nr̄is Mauricio ⁊ Vitaliano loquere:et quecūqȝ vobis deo adiutore ꝓ vtilitate reipublice ſtatuerint,facite. et ſi huc vel ad Rauēne partes nec dicēdum Arnulphū† cognoueritis excurrere, vos a dorſo[e] eius ita (ſicut viros fortes cōdecet) laborate,quaten⁹ opinio veſtra ex laboris veſtri qualitate amplius in republica deo auxiliāte ꝓficiat. Illud tñ pre omnibus admonemus,vt familiaȝ Alioyn‡ et Adhoniaym atqȝ Lugidifroſim qui cum glīoſo Mauricio magiſtro militum eſſe noſcūtur, ſine aliqua mora vel excuſatione relaxes[f]:q̄tenus venientes illuc homines ꝑdicti viri ſine aliquo impedimento cum eis debeant ambulare. Item eiſdē Mauricio ⁊ Vitaliano.

Suppliciter glīe vr̄e ꝑ filiū noſtrū Vitalianum cū quo tractaretis,⁊ verbo et ſcripto mādauimus. Vndecimo autē die menſis Junij Arnulphus hanc epiſtolā quam vobis direximus,trāſmiſit,et ideo relegentes eā videte ſi in fide ſua Suanenſes[g] quā reipublice ꝓmiſere,ꝑſtiterūt:obſideſqȝ[h] dignos de q̄bus poſſitis cōfidere, ab eis accipite:et

Si nulla.¶ Caſus. Bulgari queſiuerunt a Nicolao vtrū in quadrageſima a prelijs eſt abſtinendum? Et rñ.q̄ in quadrageſima ⁊ oī tpe eſt a prelijs abſtinendum niſi neceſſitas vrgeat:quo caſu om̄i tpe eſt indifferenter pugnādum:ſcȝ pro defenſione ſua vel patrie vel legū paternarum ne homo videatur deum tentare ſi hȝ aliud q̄ᵭ faciat.

a ¶ Quadrageſimali. vnde et Machabei pugnauerūt in ſabbato.non obſtat ex̄ de treu. ⁊ pa.c.j.q̄ hic loq̄t̄ de defenſore,ibi ᵭ oppugnatore.

b ¶ Patrie ,ſ̄.e. omni.

c ¶ Deū.ſ̄.xxij. q.ij.queritur.

Petrus.¶ Caſus. Docet hꝫ Grego. q̄ Petrus Tabitā mulierem a morte ſuis precib⁹ ſuſcitauit: Ananiā ṽo et Sapphiram chriſto mētiētes icrepādo morti ᵭt tradidiſſe. vñ patet q̄ talia qñqȝ fiūt ex ꝑtāte, qñqȝ ex poſtulatione:q̄ vnū fecit increpando, aliud vero fecit orando.

Actu. d ¶ Ananiā . xij.
ix.g. q.j.ca.ij.et.ſ̄.ea.q.
Actu. iiij.ea vidicta.xvij.
v.a. q.i.ananias.

Vt pridem. ¶ Caſus. Arnulphus heretic⁹ eccleſiā impugnabat et infeſtabat. cōtra quem Velox magr̄ militie pugnabat: ad quē cū Grego.quoſdā milites mittere vellet in ſuccurſum,ſignificabat ſibi predict⁹ Velox q̄ Arnulphus ṽſus Romā diſcurrebat.et ideo papa tunc milites retinuit : ſed nunc eos mittit, et hortatur ipm̄ Velocē vt inſimul cuȝ Mauricio ⁊ Vitaliano aduerſus ipſum Arnulphum non nominandū viriliter pugnet, ſiue Romam ſiue Rauennā diſcurrere velit. ⁊ admonet eum vt tres familias Alioyn, Adhoniaym, Lugidifroſim: q̄ cum Mauricio erant, a captiuitate relaxent: vt hoies dicti Mauricij ſine impedimento eos reducere poſſint. Et dicit ibi, homines.i.nuncij predicti ſcȝ Mauricij:cum eis ſcȝ captiuis reducendo eos. eiuſdem ſcȝ epiſtole.

e ¶ A dorſo. Argu.q̄ dolus cōtra hoſtem licite pōt fieri:vt.ſ̄.e.q.ij.dominus noſter.⁊.xxij.q.ij.vtilem.

f ¶ Relaxes. A captiuitate. Jo.

Suppliciter. ¶ Caſus. Arnulph⁹ direxit epiſtolam quandam Grego. in qua innuebat̄ q̄ Suanēſes.i. Beneuentani ei obſides ꝓ ſua fidelitate dederāt: quā epiſtolā Grego.mittens Mauricio et Vitaliano, per quendā alium Vitalianum mandat eis vt inquirāt ſi permāſerint in fide quā reipublice promiſerunt et recipientes ab eis obſides,eos ſacramentis adſtringant. ſi autē inuenerint q̄ cum Arnulpho vel fedus fecerint, vel ei obſides dederint, ſicut Arnulphi epiſtola innuere videbatur, tunc faciāt quod reipublice et ſaluti ſue ⁊ pape viderint expedire.ne ipſi ⁊ papa ᵭ ſacramentis eorum teneātur.⁊ hortatur eos ſi Romam diſcurrere voluerint: vt vel loca ipſi⁹ depredentur vel mittant exploratores vt inquirant q̄d facere velint,ne nobiſ poſſint ex improuiſo nocere. Ego tamē Bar. Brix.totū hūc caſum ſub illo ca. vbi pridē.ſemꝑ audiui et legi.et tu lector ſi volueris ſub vno caſu vel duob⁹ formare poteris ſm̄ q̄ tibi melius videbitur.

g ¶ Suanenſes. Primo em̄ iurauerant reipublice.

h ¶ Obſideſqȝ. Ergo liber homo poteſt eſſe obſes pro pace ſeruanda,non pro pecunia: vt extra de iureiuran. ex reſcripto. argu.ad idem.ff.de teſt.obſides.ff.de iure fiſci.diuus. Quid ergo eſt q̄ᵭ dicitur,liber homo nō pōt

homo liber an poſſit obligari.

† Scȝ tyrānū ipugnātē eccleſiam.

‡ Alias maloin et adobin, vigildi,atqȝ gruſſingi q̄,⁊c.

obligari: vt ex de pig.ca.ij. C.que res pig.ob. poſ. qui filios? Ad hoc dico q liber homo non poteſt obligari: nec habet in eo ius pignoris: ſed tantum ius retentionis. Nam video q quandoq tenetur res aliqua pro ea pecunia pro qua non eſt obligata: vt.C. ob chirogra. pe.l. vnica. Qđ aũt dicitur in illa decre. ex reſcripto. intelligo q pro neceſſitate eccleſie et authoritate pape factũ fuit. Alias clericus non põt renunciare beneficio canonis illius, ſi quis ſuadẽte. vt ex de ſenten. excom. cõtingit. ea nãq que in nos cõmittũtur, dimittere poſſumus: ſed q in deũ vel eccleſiã, minime: vt.ſ.e.qõ.iiij.ſi is qui.

De hoc etiã no.x.q.ij.hoc ius. in glo. qr ad prophanos

a Denuo. Ergo aliquis poteſt bis iurare ſup eodem negotio: vt ex de teſti.quotiens.ꝛ ff. de dam. infec.q bona.§.pe.qđ concedo ſi ſubeſt cauſa ſuſpitionis. Jo. ſed certe tm̃ ſemel iuratur: ꝛ qđ dicit ibi decreta. duplici.i. duos habens articulos.ſ.de auditu, et de credulitate. B. Sed ſi quis ſemel eſt periurus, ammodo nõ eſt recipiẽdum teſtimonium illius: ſꝫ alia cautio eſt ab eo recipiẽda: vt extra de preſumpt. literas. in fi. ex quo em̃ ſemel eſt piurus, preſumitur q ſemper velit peierare: vt.ij qõ.vij. non poteſt. De hoc not.xxij.q.v.paruuli. Itẽ habes hic q plus creditur iuratorie cautioni, q̃ pignoratitie: cum tamen regula iuris dicat q plus eſt cautionis in re, q̃ in perſona ff.de reg. iur. plus cautionis. Jo.

Periuri teſtimoniũ non eſt amplius recipiẽdum,

insuper denuo[a] ſacramẽtꝫ eos aſtringite, reddẽtes eis qđ loco pignoris ſuſtuliſtis, ſermonibꝰ veſtrꝫ eos ſanãtes. Si autem manifeſtiſſime cognoueritis eos cum Arnulpho de ſua ſubiectiõe locutos eſſe, vel certe obſides ei dediſſe, ſicut nos Arnulphi epl'a quã vobis direximus, dubios[b] reddidit: ſalubri ꝯſilio pertractãtes, ne in aliquo aĩa veſtra vel nr̃a de ſacramentis[c] grauetur: quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite. ſed ita faciat gloria veſtra vt neq ſit aliquid vnde poſſimus ab aduerſarijs reprehendi, neq vtilitas noſtre reipublice (qđ dñs auertat) negligatur. Preterea glorioſi filij eſtote ſoliciti: qr quãtum cõperi, hoſtis multitudinem habet collectã: ꝛ in marchia dicitur reſidere. et ſi huc curſum deo ſibi irato mittere voluerit, vel loca ipſius (quantum vos dominus adiuuerit) depredamini, aut certe ſculpas[d] quos mittetis, ſolicite requirant, ne dolens factum ad nos diſcurrat. In regiſtro etiam legitur q beatus Gregorius ciuibus Tuſcie vt contra Longobardos arma pararent mandauit, ꝛ militantibus ſtipendia decreuit.

Hoc ergo exemplo et premiſſis authoritatibus claret q ſacerdotes etſi ꝓpria manu arma arripere non debeant, tamen vel his quibus huiuſmodi officia commiſſa ſunt perſuadere, vel quibuſlibet vt ea arripiant, ſua authoritate valeant imperare.

Sed obijcitur illud Nicolai ad Carolum imperatorem.

Epiſcopi non debent militaribꝰ occupari negotijs.

Reprehẽſibile valde conſtat eſſe quod ſubintuliſti, dicendo maiorem partem omnium epiſcoporum die noctuq cum omnibus alijs fidelibus tuis contra piratas maritimos inuigilare: ꝛ ob id epiſcopi impediãtur venire, cum militum Chriſti ſit Chriſto ſeruire: milites vero ſeculi ſeruiant ſeculo, ſm qđ ſcriptum eſt: Nemo militans deo, implicat ſe negotijs ſecularibus. Qꝫ ſi ſeculi milites militie ſtudent: quid ad epiſcopos ꝛ milites Chriſti, niſi vt vacẽt orationibus[e]?

Item Gregorius papa.

In mortem cuiuſlibet hois epiſc miſcere formidet.

Si in morte Longobardorũ me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec regem nec ducẽ haberet: ſꝫ qr deũ timeo, in mortem cuiuſlibet hois me miſcere formido. Ecce q Nicolaus papa prohibet epiſcopos ſeculari militia occupari: nec etiã cõtra maritimos piratas permittit eos ad pugnam accedere. Quomodo ergo Leo papa aduerſus ſarracenos vrbem egreditur: et vt eos procul a littore arceat, populum vndiq conuocat: ꝛ ſuorũ iniurias preſentialiter vindicat, atq cum Gregorio milites ad arma inuitat? Sed notãdum

b Dubios. Qr ſcriptum hoſtis inducit ſuſpitionem: quod eſt contra id.xj.queſtione.iij. in cunctis. adeo vt ſecundo cogantur iſti iurare.

c De ſacramentis, eorum: eo q timor eſt ne labãtur in periurium: vt ex de coha.cleri. ꝛ mu.clericos.

d Sculpas. Alias ſcultas.i.exploratores.

In regiſtro. Caſus. Legitur in regiſtro q beatus Grego. Tuſcos contra Longabardos inuitauit: et militantibus ſtipẽdia decreuit. Quo exemplo et premiſſis authoritatibus patet q licet clerici ꝓpriã manu pugnare non debeãt quoſcunq tamen hortari poſſunt ad pugnam.

Eſt vulgare hiſpanorum ſicut italici dicũt ſpias. Jo. de f.

Sed obijcitur. Hec eſt.iij. pars queſtionis, in qua ꝓbat per quatuor authoritates q ſacerdotes non debent pugnare, ſcꝫ manu propria. Jo. de fan.

Reprehẽſibile. Caſus. Cũ Nico. precepit quibuſdam epiſcopis vt Romam venirent: Karolus imperator ſcribit ei q ire non poterãt: qr contra maritimos piratas die noctuq cum alijs fidelibus inuigilabant. quod Nicolaus dixit eſſe reprehenſibile: cum hoc tantũ militibus ſecularibus conueniat. ad quod probandum inducit authoritatẽ pauli. Sequens ca. patet.

ij.Ti. ij.a.

e Orationibus. Gra. intellexit hoc ca. de epĩs q̃ tantũ leuitica portiõe ſũt cõtenti: vt.j.proxi.§.ſed hec eſt veritas. q ideo tantum redarguuntur iſti epiſcopi, quia citati a papa noluerũt venire: et excuſabant ſe propter mãdatum regis. licet enim mandato regis ſit potius obediendum q̃ metropolitano: vt.ſ.xviij diſtinctio.ſi epiſcopus. tamen pape potius obediant q̃ regi. Alij intelligũt de epiſcopis non habentibus regalia.

Regi, an metropolitano potius debeat obedire epũs.

Si in morte. Ecce. Caſus. Iſte.§. diuiditur in duas partes. In pͥma pte Grat. breuiter epilogat cõtrarietates ab illo.§. his ita. In ſecunda ſoluit dictam

contrarietatem, dicēs ꝙ epiſcopi q̄ feudū non habent a principibus, ſed viuunt tantum de decimis, primitijs et oblationibus, ſeculari militia occupari non debent. Alij vero qui a principibus feuda retinent, principibus ſeruire tenentur. quod probat duabus authoritatibus, ſcilicet Chriſti ⁊ Pauli, niſi ab illis a quibus feuda tenent, ſup huiuſmodi ꝓmeruerint immunitatem.

a C Onuenior. ¶ Caſ⁹. Imperator miſit milites gothos ad Ambro. vt preciperent ſibi ex parte imperatoris vt quandā baſilicā ſibi traderet feſtināter, quā hereticꝭ tradere volebat. Ambroſius vero reſpōdet. Si quod meū eſt peteret īperator, non denegarem, q̄uis omnia mea pauperum ſunt. ſed quia que dei ſunt poſtulat, in quibus imperator poteſtatez non habet: potius eſt vt vitam mihi auferat, q̄ eccleſiam ſibi cōcedam ad inſtar nabuthe qui poti⁹ ſe permiſit interfici, q̄ patrimonium ſuum Achab regi vēdere vellet. ſed cū viderem milites armatos: orabam ne ibi fieret aliq̄ ſtrages, que verteret in perniciem ciuitatis: nec me defendā, quia lachrymee mee, arma mea ſunt: ⁊ ſi mihi liceret, libēter irem ad palatiū principis, in quo epiſcopus conueniri non poteſt, ſed coram iudice eccleſiaſtico. Et ſi dicatur ꝙ imperatoris ſunt omnia, reſpondetur non eſſe verum: quia in diuinis poteſtatem non habet: cum ſcriptum eſt. que ſunt dei deo, que ſunt Ceſaris Ceſari. quod autem dicitur ibi que, ſcilicet ſcriptura. Reſpondet per Iob vxori Iob dicēti: Benedic deo, et morere. turbamini o vos ciues. Non deſeram vos, ciues. Chriſtus, id eſt epiſcopus vel perſona eccleſiaſtica, ſed iudex eccleſiaſticus. De me, id eſt quod meum eſt.

a C Omnia. Ergo omnia ſunt imperatoris: vt. ſ. diſt. viij. quo iure. C. de quadri. preſcrip. bene a zenone. Sed hoc intelligas quo ad iuriſdictionē † ⁊ defenſionē.

b C Non refragaturum. Ex humilitate hoc dicit: alās dic ꝙ iz bene poſſet refragari. Uel dic non refragaturum, ſicut iſti ita pro ipſa eccleſia. Sed qualiter intelligitur iſtud meum: videtur ꝙ non poſſit intelligi de rebus ꝓprijs ipſius Ambroſij, propter illud quod ſequitꝛ: ſunt pauperū. Itē nec de rebus eccleſie: quia illas non poſſet dare, ꝓpter hoc quod ſequitur circa fi. Sed dic ꝙ de ꝓprijs Ambroſij intelligitꝛ. ꝙ autem dicit pauperū ſunt, intellige per ca. xij. q̄. j. illi qui. Nam ſi ꝓpria habeo, ⁊ de rebus eccleſie ſuſtentor: debeo mea pauperibus erogare. xvj. q. j. quoniam quicquid. xlvij. diſtinc. ſicut hi. et j. q. ij. c. penul.

c C Diuina. Diuina enim ab homine dari non poſſunt. viij. q. j. plerīq̄. xxxiij. q. v. vna ſola.

d C Pro altarib⁹. Uidetur ꝙ prelatus mortez debeat ſubire: non ſolum vbi fides vel ſalus eccleſie impugnatur, ſed etiam vbi res vel claues eccleſie auferuntur: Iob. ar. contra. vij. q. j. ꝭ. hoc etiā tūc obſeruandū. ſ. e. q. v. non noſtrum.

e C Uindicat. id eſt defendit. ſ. xij. q. iij. quicunq̄.

f C Buſto. Buſtū dicitur cum res eſt exuſta. Rogus cū comburitur. pyra eſt cōgeries lignorū ad cōburendū.

g C Morere. Argumen. ex eo ꝙ princeps precipit aliquem eligi, ꝙ non valet electio: quia eſt iuſta cauſa timoris. nam et timor verborum excuſat: ſicut dixi. ſ. diſtinc. vij. fuerunt.

h C Lachryme mee. ſ. diſtinctio. xxxvj. cap. vlt. ſ. xvj. queſt. iij. c. porro.

i C Nec debeo. Conſulēdo ex nimia perfectione loquitur. ⁊ eſt arg. pro opinione h. ſed non de facto hic poſſet reſiſtere imperatori: nec de iure debebat: quia timebat

† Uel dic ꝙ iz iſti ita dicerēt non tm̄ ... ſiue ... dic ... C. de ... dn̄i. ꝑ. bn̄ a zenone. illo loco nō hz iur. ec. ſ. ... cas tē. ... Preſatus ... ꝗ̄ꝙ dz morte ſubire. ... ij. c. Buſtū, rog⁹, et pyra dr̄ ferunt.

ps. xv.

est quoſdam ep̄os leuitica tantum portione eſſe contentos: q̇ ſicut in dei ſorte tantū numerant, ſic ipſum deū ſolummodo in hereditatē accipiunt, dicentes: Dn̄s pars hereditatis mee. His nihil eſt cōmune cū principib⁹ ſeculi: q̇ tēporalia penitus abijciunt, ne eorū occaſione legib⁹ imperatorū obnoxij teneantur. Talib⁹ nulla occaſio relinquitur occupationis ſecularis militie: quia cum de decimis ⁊ primitijs viuant, tanq̄ filij ſummi regis in omni regno a terrenis exactionib⁹ liberi ſunt, ita vt dicere valeant. Uenit p̄ceps hui⁹ mūdi, ⁊ in nobis non habet quicq̄. Porro alij ſunt qui non cōtenti decimis et primitijs, predia, villas, ⁊ caſtella, ⁊ ciuitates poſſident, ex qb⁹ Ceſari debent tributa, niſi imperiali benignitate immunitatē ab hmōi ꝓmeruerint: qb⁹ a dn̄o dr̄: Reddite q̄ ſunt Ceſaris Ceſari, ⁊ q̄ ſunt dei deo. qb⁹ idē apoſtol⁹: Reddite oīb⁹ debita: cui tributum, tributū: cui vectigal, vectigal.

Joā. xiiij. d.

Mat. xxij. c.

Rom. xiij. b.

Unde Ambroſius.

C Eccleſie imperatorib⁹ non ſunt obnoxie.

C Onuenior ipſe a comitib⁹ vt p me baſilice fieret matura traditio dicētibus imperatorem iure ſuo iuſſiſſe tradi debere, vtpote in cuius poteſtate eſſent oīa [a]. reſpōdi, ſi a me peteret qd̄ meum eſt. i. fundū meū, argētū meū, ⁊ huiuſmodi meū, me non refragaturum [b] q̄q̄ oīa que mea ſunt, ſint pauperū. verū ea que diuina [c] ſunt, imperatorie poteſtati non ſunt ſubiecta. ſi patrimonium petit, inuadite. ſi corpus, occurram. vultis in vincula rapere? vultis in mortē? voluntas eſt mihi: nō ego me vallabo circunfuſione populorū, nec altaria tenebo vitam obſecrans: ſed pro altaribus [d] gratis immolabor. horrebā quippe animo cum armatos ad baſilicā eccleſie occupādam miſſos agnoſcerē: ne dum popul⁹ baſilicā vindicat [e], aliqua ſtrages fieret, que in perniciē totius veniret ciuitatis. orabā ne tante vrbis, vel potius totius Italie buſto [f] ſuperuiuerem. et j. Mādatur: trade baſilicam: hoc eſt, dic aliquod verbum in deum, ⁊ morere [g]: nec ſolū dic aduerſus deū, ſed etiā fac aduerſus deū. Mandatꝛ, trade altaria dei. Urgemur igitur preceptis regalibus, ſed cōfirmamur ſcripture ſermonib⁹, que reſpondit: Tanq̄ vna ex inſipientib⁹ locuta es. ⁊ j. Quid ergo turbamini? volēs nunq̄ vos deſerā: coactus repugnare nō noui, dolere potero, flere potero, gemere potero: aduerſus arma, milites gothos q̄q̄ lachryme [h] mee, mea arma ſūt, talia em̄ ſunt munimēta ſacerdotis. Aliter nec debeo [i], nec

poſſum reſiſtere. Utinā eſſem ſecurus q̄ eccl'ia hereticis minime traderet: ad palatiū imperatoris irem libenter ſi hoc cōgrueret[a] ſacerdotis officio vt in palatio magis certarem q̄ȝ in eccl'ia[b]: ſed in conſiſtorio nō ſolet Chriſtus[c] reus eſſe: ſed iudex. Cauſam fidei agendam in eccleſia[d] quis abnuat? Si q̄s cōfidit, huc veniat. ⁊.ĩ. Allegat imperatori licere oīa: ipſius eſſe vniuerſa. R̄ndeo. Noli grauare te imperator, vt putes te in ea que diuina ſūt, imperiale[e] aliquod ius habere. Noli te extollere[f]: ſed ſi vis diutius impare, eſto deo ſubiectus. Scriptuȝ eſt em̄. Que dei, deo: que ceſar', ceſari. Ad imperatores palatia ptinent: ad ſacerdotes eccleſie. Publicor̄ tibi menium ius commiſſum eſt, nō ſacror̄. Item dicitur mihi mandaſſe imperatorem[g], Debeo ⁊ ego vnā baſilicam habere. Reſpōdeo. Non licet tibi vllam habere. quid tibi cum adultera? Adultera[h] eſt em̄ que nō eſt legitimo coniugio chr̄i copulata. et.ĩ. Nabuthe ſanctū viruȝ poſſeſſorē vinee ſue ſcimus interpellatū petitione regia vt vineā ſuam daret, vbi rex ſucciſis vitibus holus vile ſereret: eumq̄ʒ reſpondiſſe. Abſit vt ego patrū meorū tradam hereditatem, regem cōtriſtatum eſſe q̄ ſibi eſſet alienū ius relatione iuſta negatū: ſȝ muliebri cōſilio deceptū, morte in agrū veniſſe. Sāctus enim Nabuthe vites ſuas vel proprio cruore defendit. Si ille vineā non tradidit ſuam: nos trademus eccleſiaȝ chriſti? Quid igit̄ a me reſpōſum eſt cōtumaciter? dixi em̄ conuentus: Abſit a me vt tradam chriſti hereditatē[i]. Non tradidit Nabuthe ſuaȝ: ⁊ ego tradā chriſti hereditatē? Sed hoc addidi: Abſit vt tradam hereditatē Dioniſij qui in exilio cauſa fidei defunct⁹ eſt: hereditatem Euſtorgij confeſſoris: hereditatem Myrocletis, atq̄ʒ hereditatē oīm fidelium retro ep̄orum. Reſpondi ego. Quod ſacerdotis eſt, faciam: quod impatoris eſt, faciat imperator. prius eſt vt animā mihi q̄ȝ fidem auferat. et.ĩ. Tributū ceſaris eſt, non negatur. eccl'ia dei eſt: ceſari vtiq̄ʒ non debetur, q̄r ius ceſaris eſſe nō poteſt templū dei qđ cum imperatoris honorificētia dictū nemo poteſt negare. Quid enim honorificētius, q̄ȝ vt imperator eccleſie filius eſſe dicatur? Qđ em̄[k] dicit̄, ſine peccato dicitur: ⁊ cū gratia dicitur. Imperator em̄ intra eccleſiaȝ eſt. bonus em̄ imperator querit auxilium[l], ac eccleſia nō refutat. et.ĩ. Si de me aliq̄d cōpelleretur, ⁊ poſceret̄ aut fundus, aut dom⁹, aut ager, aut aurū, aut argētum: id qđ mei iuris eſſet, libenter offerrem. tēplo domini nihil poſſuȝ nec decerpere nec tradere: cum illud cuſtodiendū[m] non tradendum acceperim. Deinde conſulere etiā me imperatoris ſaluti oportet: q̄r nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat vocem liberi ſacerdotis. Si vult ſibi eſſe conſultum: recedat a Chriſti iniuria. Hec plena humilitatis ſunt: et (vt arbitror) plena affectus eius quem imperatori debet ſacerdos.

Item Urbanus papa.

De ſuis exterioribus eccleſie ſoluunt tributa.

Tributum in ore piſcis piſcante Petro inuentum eſt: quia de exterioribus[n] ſuis (que palam cunctis apparēt) eccleſia[o] tributū[p] reddit. ‡ Non autē totuȝ piſcem iuſſus eſt dare: ſed tātū ſtaterē[q] qui in ore eius inuentus eſt: quia

maius malū: ⁊ hoc eſt qđ ſupra tāgit ne viſio ⁊c̄.

a Congrueret. Et hoc non licet. ex̄ de appel. qua fronte. Et p hoc ptȝ q̄ clericus citatus a laico iudice non tenetur venire ad allegandum priuilegiuȝ, niſi dubiū ſit an ſit clericus. ‡

b In eccleſia. ij. q.ij. ca. vlti.

c Chriſtus. hoc intelligas in caſu, in quo loquitur litera ſeq̄ns: vbi ſcilicet agit̄ cauſa fidei vel ſpūalis. nā al's cleric⁹ in reconuētione recōuenit̄ in foro ciuili.

d In eccl'ia. ſ. ij. q. ij. preceptū. et xxiij. q. j. quotiēs.

e Imperiale. Eccleſia enim non adſtrigitur legib⁹ mundanis: vt. xxxiij. qōe. ij. inter. nec pōt impator cōdere aliquod ſtatutū de rebus eccl'iaſticis: vt. xcvj. diſtin. bene quidem. in fi. niſi eccleſia hoc petat: vt. xvij. diſtinc. hinc etiam vel niſi aliq̄d ſtatuatur in priuilegium eccleſie: vt. xvj. qō. j. generaliter.

f Extollere. ſ. e. q. v. regum eſt.

g Imperatorē. hec verba que ſequuntur.

h Adultera. ſ. xxj. q. ij. ſicut i vna

i hereditateȝ. et ita dr̄ hereditas viuētis. Arg. ȝ. ff. de here. vel ac. vē. l. j. et. ff. de reg. iur. l. hereditas. ‡

k Qđ em̄ dr̄. ſ. q̄ impator ſit fili⁹ eccl'ie: vt. xcvj. diſt. ſi imperator.

l Auxiliū. mutuū em̄ ſibi debēt auxiliū iperator et eccleſia: vt. ſ. e. qōne. v. principes. et xcvj. diſtinct. cum ad verum.

m Cuſtodiendum. et ita prelat⁹ nō poteſt dare niſi cū quid vtile pſpiciat. arg. ff. de offi. pcu. ceſaris. l. j. §. j. et. xvij. q. iiij. quicunq̄ʒ. Arg. contra ex̄ de dona. ca. iij. ⁊ xij. q. ij. §. item domus. ⁊ capi. terrulas. Joan.

Tributum. ¶ Caſus. Urbanus papa oſtendit in hoc cap. q̄ eccleſia impatori ſubijci non debet. nec pontificalis apex: tn̄ de exterioribus eccl'ia ɔſtituta tributa pſoluere debet. et hoc probat exēplo Petri, qui piſcem nō dedit p tributo, ſed ſtaterem quē habebat in ore piſcis, qui eccleſiaȝ vel apicem pontificalem ſignificat: ſtater p̄o exteriora deſignat. Pontificalis apex, id eſt aplic⁹ vel romanus pontifex.

n De exterioribus. i. nō de rebus eccl'ie. Nā ex quo ſemel datū eſt eccleſie, ſanctū ſctōr̄ erit dn̄o: vt. xij. qō. ij. nulli. ⁊. ſ. e. c. conuenior. nā qđ dr̄ de ſarcina repentina. xvj. q. j. placuit. locū hȝ cū ep̄s ſpōte voluerit cuȝ cōſilio clericorū. al's non. ex̄ de immu. ec. nō min⁹. et ca. aduerſus conſules.

o Eccl'ia. eſt ergo arg. q̄ ep̄i ſubſunt regi: q̄r tributū eſt ſignū ſubiectionis. ex̄ de cen. omnis anima. ſȝ illud in laicis. ‡

p Tributū. ſ. xj. q. j. magnū. et. c. ſi tributum.

q Sȝ tm̄ ſtaterem. Unde: piſciculū Petrus piſcatur: cui⁹ in ore inuenit ſtaterem ge

Cleric⁹ a laico citatus venire nō tenetur.

‡ Cōc. text. i. l. ſi diligē ti. cū no ta. ff. de fo. cōp. cū cap. nullus. xj. qō. j. ſpecu. i tit. de citā. §. j.

Uſi. pone q̄ iu dex.

Eccl'ia nō ſubijcit̄ legibus.

‡ Et vide qđ no. xij. q. j. c. fi.

‡ Sub. quib⁹ q̄ ad tpalia pſūt nō clericis. ex̄ d maio. et obed. ſolite.

‡ Adde an eccl'ia teneat̄ ad ſolutionem tributorū: no. bar. in. l. diuina. C. d exact. tri. ⁊ nota. i. l. j. in fi. ff. de muneri. et hono.

Seruiliū dr id quod aſptū eſt ad portanduz ſine gratuitate pōderſ. Archi.

rulum dıdrachmatis auri.

a ¶ De exterioribus, quia cum onere ad euz peruenit. C. de exac. tri. ſi diuina. lib. x. et extra de deci. cum non ſit in homine.

b ¶ Defenſare. Ergo niſi defendant, non eſt eiſdē dādum tributum. ar. xcv. diſt. eſto.

¶ Queſtio. ¶ Hec eſt. iiij. ps. q. i. qua probat ꝙ eccl'ia nō dz imperatorib⁹ niſi ſpūale tributuz. et hoc patet exemplo Pharaonis q̇ tpe famis oēs poſſeſſiones ſubiugauit ſibi, exceptis poſſeſſionib⁹ ſacerdotū: quib⁹ de publico ſalarium miniſtrauit. ꝓbat etiaz per tres leges. Jo. de fan.

iiij. ps.

¶ Caſ⁹. Dictū eſt ſ. in ca. proxi. ꝙ de exterioribus eccl'ie tributa ſunt imꝑatori pſoluēda. nūc ꝓo oſtēdit Grat. ꝙ lz de ipſis exterioribus tributa ſoluant: tñ nō videnł eſſe ſoluēda. ⁊ hoc ꝓbat exēplo Pharaonis, q̇ interpretał fauus egyptiorū: q cū p̄dia priuatoꝝ emeret, ſacerdotibus neceſſaria miniſtrauit: nec ſuis poſſeſſionib⁹ ſpoliauit: docēs ſacerdotes debere liberos eē ab hmōi tributis. Et ad hoc inducit ſequentes leges. ⁊ ca. qđ ſequił q̄uis etiam ⁊c.

Geñ. xvij. c.

c ¶ Emeret. ⁊ ita non ſunt oīa imꝑatoris: q̄ nemo pōt rem ſuā emere: vt ff. de ꝯhend. emp. ſue rei. Et qđ meū eſt, amplius nō poteſt eſſe meum: vt ff. de excep. rei iud. et an eadē. §. actiones. extra de fide inſtrumen. inter dilectos.

Meum ampli⁹ meū eē nō pōt.

non eccleſia dari imperatori, nō pōtificalis apex qui in ore capitis eccl'ie preeminet, ſubijci poteſt regibus: ſed ſane (vt diximus) quod in ore piſcis inuenitur, pro Petro et dño dari iubetur: q̄ de exterioribus[a] eccleſie qđ conſtitutū antiquitus eſt, pro pace et quiete qua nos tueri et defenſare[b] debēt, imperatoribus pſoluēdū eſt.

Quāuis etiam hmōi non videantur imperialibus exactionibus ſubijciēdi. Nam cū tempore famis cunctoꝝ egyptiorum terram ſibi emeret[c] Pharao, atq; ſub eadem fame ſue ſeruituti cūctos ſubijceret: ſacerdotibus ita neceſſaria ſubminiſtrauit, vt nec poſſeſſionibus nec libertate nudarētur: domino extunc pronunciante ſacerdotes in omni gente liberos[d] eſſe oportere.

Unde Conſtantinus ⁊ Conſtans hanc immunitatem dederunt eccleſie dicentes.

In qualibet ciuitate, in quolibet oppido vel vico vel caſtello vel municipio, quicunq; voto chriſtiane religionis meritum eximie ſingularisq; virtutis oībus intimauerit, ſecuritate[e] perpetua potiatur: gaudere euz ⁊ gloriari ex fide ſemper volumus: ſcientes magis religionibus q̄ officijs et labore corporis vel ſudore noſtrā rempu. contineri.

¶ Ualētinianus quoq; ⁊ Ualens decreuerūt dicētes. Uniuerſos quos conſtiterit cuſtodes eccleſiarū eſſe, et ſanctorū locorū ac religioſis obſequijs deſeruire: attentationis[f] nullam moleſtiaz ſuſtinere decernimus. Imperator Juſtinianus. Sācimus[g] res ad venerabiles eccleſias vel xenones[h] vel monaſteria vel ptochotrophia, vel brephotrophia, vel orphanotrophia, vel gerontocomia, vel ſi quod eſt aliud tale conſortium, deſcendentes ex qualicunq; curiali liberalitate, ſiue inter viuos, ſiue mortis cauſa, ſiue in vltimis volūtatibus habita, a lucratiuorum[i] inſcriptionibus liberas eſſe et immunes: lege ſcilz que ſup huiuſmodi inſcriptionibus poſita eſt, in alijs quidē pſonis ſuū robur obtinēte: in parte aūt eccleſiaſtica vel aliarum domuū que hmōi pijs cōſortijs deputate ſunt, ſuum vigorē pietatis ītuitu mitigāte.

Hinc etiam in Pariſienſi concilio legitur.

¶ De agro eccl'iaſtico pbr̄ nō cogatur cenſum perſoluere.

Secūdū canonicam authoritatem et conſtitutionem dñi imperatoris Lodouici de eccleſiaſtico agro et manſo[k], et de mancipijs que ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulture aliquid largitus eccleſie fuerit: de decimis etiā et oblationibus ...

d ¶ Liberos eſſe. Non dixit vt redderent tributum.

In qualibet. ¶ Caſus. Conſtātinus et Cōſtans imperatores ſtatuerūt vt clerici qui virtute alijs preeminent, in omni loco perpetua gaudeant ſecuritate: q̄ reſpublica magis augmētatur orationibus ⁊ officijs clericorum q̄ labore corporis.

e ¶ Securitate. Nunc inhibet tributum: ſed hoc quantum ad onera perſonalia.

f ¶ Attentationis. Id eſt exactionis.

¶ Sancimus. ¶ Caſus. Olim cū aliq̄s curialis volebat donare res ſuas alicui eccleſie vel loco religioſo, ſemper oportebat ꝙ certā relinqueret portionē curialibus: poſtea vero Juſtinian⁹ priuilegiū dedit eccleſijs ⁊ alijs locis religioſis vt ſiue inter viuos ſiue inter mortuos curiales donarēt eccleſijs: ex ipſis donationibus occaſiōe legis antique nihil amittant. Obtinente ſcz lege mitigante.

g ¶ Sācimus. C. de ſacroſā. eccle. l. ſancimus. l. ij.

h ¶ Xenones. Xenodochium eſt loc⁹ venerabilis vbi pauperes peregrini recipiūtur. Ptochotrophiū eſt locus vbi pauperes paſcunł. Gerontocomiū eſt locus vbi ſenes et valetudinarij ⁊ ꝓpter ſenectutē ſolaz infirmi hoīes curātur. Orphanotrophiū eſt locus venerabilis in quo pueri parētib⁹ orbati paſcuntur. Brephotrophium eſt locus in quo infantes pauperum aluntur. †

Xenodochiū. Ptochotrophiū. Gerōtocomiū. Orphanotrophiū. brephotrophium.

i ¶ Lucratiuoꝝ. Quib⁹ q̄rta pars eorum que a curialibus relinquebantur, vēdicabatur a fiſco: exceptis relictis curialib⁹ ⁊ cōiunctis. hoc habes C. q̄n ⁊ quib⁹ quarta pars. l. i. ⁊. ij. lib. x. C. de ipo. lucra. deſcrip. l. vna. eod. lib. q̄ fiebat ipoſitio q̄tuor ſiliquaꝝ. C. ſi lib. imperialis ſocius ſine herede deceſſerit. l. vna. libro. x. Joan.

† Unde ſyſ⁹. paſcitur in brepho. geron. orphano. noſo. ⁊ noc. Infirmus ꝟ tulus, puer, infans, et peregrinus.

Secundum. ¶ Caſ⁹. Statutū fuit in cōci. Pariſiēſi vt eccl'ia de ſuis agris, manſo et mācipijs q̄ ſibi bñficio īperiali cōcedunł: de eo qđ ſibi datur pro ſepultura: de decimis ⁊ oblationibus tributū ſoluere non cōpellał. qđ ſi aliq̄s exegerit, excōicel: ⁊ per regiam poteſtatem reddere cogatur.

k ¶ Manſo. ſ. xvi. q. i. q̄ iuxta. Contra. ſ. diſt. viij. ca. i. contra. ſ. xij. q. ij. eccleſiarū. cōtra. ſ. xi. q. i. ſi tributū. contra. Sed iſtud de predijs que ſolū ꝓ animaꝝ redēptione donantur: illud de his que titulo emptionis vel alio

tionibus fideliū nullus queq̄ preſbyteroꝝ aliquē cenſum p̄ſoluere cogat: nec quiſq̄ cuiuſlibet ordinis vel dignitatis exinde quicq̄ ſubtrahat, aut redhibitionem quācūq̄ exigat tēporalem. quod ſi fecerit, communione vſq̄ ad ſatiſfactionē priuetur, et regia poteſtate dare cogatur.

Itē ex cōcil. Guarmacienſi.

SAncitū eſt vt vnicuiq̄ eccleſie vnus manſus integer abſq̄ vllo ſeruitio attribuatur: et preſbyteri in eis cōſtituti, non de decimis neq̄ de oblationibus fidelium, non de domibus neq̄ de atrijs vel de ortis iuxta eccleſiam poſitis, neq̄ de preſcripto manſo aliquod ſeruitium faciāt preter eccleſiaſticū. Et ſi aliquid amplius habuerint, inde maioribus ſuis debitum ſeruitium impendant. Hinc [a] datur intelligi q̄ de his que imperiali beneficio, vel a quibuſlibet pro beneficio ſepulture eccleſia poſſidet, nullius iuri niſi epiſcopi teneatur adſtricta. De his vero que a quibuſlibet emerit, vel viuorum donationibus acceperit, principibus conſueta debet obſequia: vt et annua [b] eis perſoluat tributa: et conuocato exercitu cum eis proficiſcatur ad caſtra: quod tamen hoc ipſum non ſine cōſenſu Romani pōtificis fieri debet. Unde Gelaſius papa Elpidio epiſcopo.

Abſq̄ authoritate Romani pontificis ad comitatū epi proficiſci non audeant.

QUo auſu, qua temeritate reſcribis ad Rauennam te parare proficiſci, cum canones euidenter precipiant nullum omnino [c] pōtificū, niſi nobis ante viſis atq̄ conſultis ad comitatum debere contendere? quemadmodum tibi putas licere quod non licet, niſi q̄ hoc officio carere feſtinas quo his exceſſibus te oſtendis indignum?

Itē ex cōcilio Antiocheno.

Abſq̄ metropolitani cōſilio vel cōprouincialium epoꝝ ad imperatorē epi non pergant.

SI quis eps aut preſbyter vel oīs oīno q̄ eſt ſub eccleſiaſtica regula cōſtitutus, preter conſilium vel literas eorū epiſcoporū qui ſunt intra prouinciā, et maxime ſine conſilio metropolitani ad imperatorē perrexerit [d], hunc abdicari et eijci non ſolum de communione debere, ſed etiam ꝓpria dignitate priuari decernimus tāq̄ moleſtum et importunū imperialibus auribus contra eccleſiaſtica conſtituta.

modo acquiruntur eccleſie. Uel iſtud ſpecialiter de predijs collatis eccleſie a principe: illud generaliter de alijs. Solu. vera colligitur ex proxi. ca. ſeq. Ager † appellatur hic vbi eſt ortus eccleſie: arg. ſ. e. cōuenior. nam in agro Nabuthe rex ſeruit holus. Manſus vero appellatur vnde percipit frumentum et vinum ad euchariſtiā conficiendā: vt ex. de cen. ca. ſancitum eſt. Uel manſum appellat dotē ipſius eccleſie. Nā dos talis debet eſſe vt eccleſia poſſit inde ſuſtentari. de cōſe. diſt. j. nemo. ſed manſus dicitur ſcʒ vulgare vnde vnus ruſticus cū ſua familia poſſit ſuſtentari. eccleſia tamen de tanto nō pōt ſuſtentari de quanto vnus ruſticus: arg. x. q. iij. vnio. Patet ergo q̄ de dote ſua non poteſt eccleſia vel non debet tributa dare: quia non debet dotem recipere niſi libera ſit. et ſic poſſet intelligi. x. q. ij. hoc ius. quia non debet ei dari poſſeſſio oneroſa. Item nec de decimis nec de primitijs dabit tributum: quia in illis nunq̄ potuit imperator tributum habere. de alijs vero predijs tributarijs cum onere ſuo ad eccleſiā deuolutis tñ eccl'ia dare debet tributum. et extra. audi in eo caſu. xj. q. j. ſi tributū. Hec oia vera ſunt, maxime cum imperator hoc idem conſtituat. Sed pone q̄ fundata eſt eccl'ia in predio tributario, nunquid de illo dabit tributum? Reſpondeo: refert an ſit bone fidei fundator, an male. Si bone fidei, de illis locis que ſunt extra atrium, habebit imperator tributum: non autem de loco vbi eſt eccleſia: ſed per hoc fit patronus: vt. xvij. q. vlti. queſti. Si vero fundator eſſet male fidei, tunc eſt ad eſtimationem compellendus. xiiij. qō. vj. comperimus. et vbi poſt denunciationem fundat eam, mala fide fundat. extra de noui ope. nuncia. cum ex iniuncto. Joannes.

[Margin: Ager et manſus differt. † Ad[?] qd ſit ꝓprie ager not. i. l. inſula. in fi. et in l. ſi q. ff. de acq. re. do. et i. l. fun. di. §. vl. ff. de fo. lig. — Eccl'ia in p̄dio tributario fundata an teneatur pro illo ad tributa.]

SAncitum eſt. Hinc datur. ¶ Caſus. Concludit Gratianus ex capi. proxi. q̄ ea que eccleſie ex imperiali beneficio conceduntur, et ea que ei pro ſepultura donantur, non iuri imperatorū, ſed epis tenētur adſtricta. pro alijs ſuo predijs cōſueta tributa perſoluāt principibus: et cum eis proficiſcantur ad caſtra. non tamen inconſulto papa. quod probat per duo ſequentia cap.

a Hinc. i. illis legibus quas ſub. §. eccl'ia cōprehēdit.

b Annua. Nam tranſeunt res cum onere ſuo. xvj. qō. j. ſi quis laicus. extra de decimis. cum non ſit.

QUo auſu. ¶ Caſus. Elpidius epiſcopus cum Romam vocaretur, excuſauit ſe dicens ſe ad Rauennam oportere ꝓficiſci in expeditione imperatoris. propter quod Gelaſius papa ipſum reprehendit, oſtendēs nulli pontificum licere ad comitatum incōſulto eo ire: niſi velit feſtinanter officio quod habet carere.

c Nullū omnino. Hoc de illis tantum epis intelligitur qui leuitica portione ſunt contenti. de ceteris nāq̄ regalibus et alijs poſſeſſionibus ſuis ſenioribus ſeruire tenētur: vt ex. de cenſi. ſancitum eſt. † Hec enim eſt conſuetudo, que eſt optima legum interpres. Joā. Uel hic loquitur cum papa aliquem epiſcopum ad ſe vocat: ſicut diximus. ſ. e. reprehenſibile. cū enim vocetur ad maius tribunal, obedire debet. ff. de re iudi. cō tumacia. §. j. Arg. contra extra de appella. ſi duobus. Uel intellige hoc in eo caſu in quo et ſequens cap. cum ſcʒ contempto iudice eccleſiaſtico pergit ad ſecularem. xj. q. j. placuit. B.

[Margin: † Hic fuit Brocardus lib. iij. et ponit pro palea. ſ. proxi.]

SI quis eps. ¶ Caſus. Statuit in hoc ca. concil. Antiochenū q̄ ſi quis clericus ad imperatorē perrexerit ſine cōſilio epiſcoporū, et maxime metropolitani, deponi debet: quia imperatorem moleſtat contra eccleſiaſtica ſtatuta.

d Perrexerit. niſi cū l'ris ſuperioris. in aut. quō opor. epos. §. nō aliter. col. j. vel perrexerit vt ſit cum eo in expeditione vocatus a papa. ſic enim inducit magr̄ hoc cap. ſed potius in eo caſu loquitur cū relicto et contempto eccleſiaſtico iudice pergit ad imperialem: quod nō eſt faciendum: vt. ſ. xcvj. diſt. denique. ſ. xxj. q. v. ſi quos a proprio. et ca. ſi epoꝝ. xj. q. j. cōtinua. et cap. placuit. Jo. de fan.

Reprehendunt ergo gallicani epi a Nicolao, qm̃ aplica authoritate ꝯtempta poti⁹ arma ſeq̃ elegerãt, q̃ӡ aplico conſpectui ſeſe repreſentarẽt: q̃ӡq̃ӡ ꝓficiſcẽtes ad comitatũ poſſint intelligi nõ ſecuti impatorẽ vt armis ſibi auxilient: ſed ipſum cũ exercitu ſuo q̃tidianis orationib⁹ deo cõmẽdẽt. In q̃ cauſa authoritas illa ſardicẽſis cõcil. loqui videt: in cui⁹. viij. ca. Oſi⁹ epiſcop⁹ dixiſſe legit.

Qui ab impatorib⁹ religioſis vocati epi nõ fuerint, ad comitatũ non ꝓficiſcant.

Si vobis fratres chariſſimi placz, decernite ne epi ad comitatũ[a] accedant, niſi forte hi qui a religioſis impatorib⁹, vel inuitati, vel vocati[b] fuerint. Sed qm̃ ſepe cõtingit vt ad miſericordiã eccleſie confugiãt q̃ iniuriã patiunt, ꝛ qui peccãtes in exilium[c] vel in inſulas[d] dãnant, aut certe quãcũqꝫ ſentẽtiam ſuſcipiũt: ideo ſubueniendũ eſt his, ꝛ ſine dubitatione eis eſt petenda ꝑ eccleſiã indulgẽtia. Licet ergo prelatis eccleſie exemplo beati Gregorij[e] ab impatoribus, vel quibuſlibet ducib⁹ defenſionẽ fidelib⁹ poſtulare: lꝫ etiã cum beato Leone quoſlibet ad ſui defenſionẽ cõtra aduerſarios ſancte fidei viriliter adhortari: atqꝫ ad vim infideliũ ꝓcul arcẽdã quoſqꝫ excitare: effuſionẽ xͦo ſanguinis nulli epõrum ſua vel impatorũ authoritate imperare licet.

Unde i Toleta. ꝯci. iiij. legit.

Sacerdotes ibi cõſentiant fieri iudices vbi iureiurando indulgentia promittit.

Sepe[f] principes contra quoſlibet maieſtati obnoxios[g] ſacerdotib⁹ negocia ſua cõmittũt. q2 vero ſacerdotes a Chriſto ad miniſteriũ ſalutis electi ſunt: ibi cõſentiant[h] fieri regibus iudices, vbi iureiurando[i] ſupplicij[k] indulgẽtia promittit[l], non vbi diſcriminis ſententia preparatur. Si quis ergo ſacerdotũ cõtra hoc cõmune conſultum diſcuſſor in alienis periculis extiterit, ſit re⁹ effuſi ſanguinis apd' Chriſtum, ꝛ apud eccleſiam perdat proprium gradum.

Item ex conci. Toletano. xj.

Non debent agitare iudicium ſanguinis qui ſacramenta dñi tractant.

His a quibus dñi ſacramẽta tractãda ſunt, iudicium ſanguinis agitare non licet[m]: ꝛ ideo magnopere talibus[n] exceſſib⁹ ꝓhibendum eſt ne indiſcrete p̃ſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectẽdũ eſt, ſentẽtia ꝓpria iudicare preſumãt: aut ꝑ ſe inferãt mẽbrorꝫ trũcationes[o] qu-

Reprehendunt. Caſus. Iſte .§. reſpicit .c. ſ. e. reprehẽſibile. et dicit Gra. ꝙ gallicani epiſcopi ideo ſunt reprehenſi, quoniã potius arma ſequi elegerũt, q̃ӡ ſe apoſtolico repreſentarent: q̃uis poſſit de illis intelligi qui in ſequebantur imperatorem non vt armis pugnarent, ſꝫ orationibus ſuis ipſum cum exercitu deo cõmendent. vt decetero talia non ſuſcipiant niſi principes ſub iuramento ſupplicij indulgentiã promittant. Si quis vero cõtrafecerit, reus apd' xp̃m effuſi ſanguinis deponat.

f Sepe. Ex hoc .c. colligitur ꝙ aliter dꝫ iudicare delegans q̃ӡ delegatus. ſic extra de accu. cũ oporteat. Argu. contra. xxv. q. ij. ca. ſeruatis.

Si vobis. Caſ⁹. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima dicitur ꝙ epiſcopi ad comitatum ire non debent niſi fuerint ab imperatoribus inuitati. In ſecũda parte dicitur ꝙ eccleſia indulgẽtiam poſtulare debet ꝓ illis qui iniuriam patiuntur, et ꝓ illis qui propter delictum ſuũ in exiliũ vel in inſulas vel alia pena dãnant. Scda pars incipit ibi: Sed quoniã.

a Ad comitatũ. Hoc verbo ſignificatur curia principis cum omnibus ſuis officijs inſtructa: vt. C. quando imperator iter pupillos. l. vna.

b Uocati. Nam tũc excuſat eos ipſe impator. in aut. quomodo oportet .§. illud aũt. col. j.

c In exiliũ. ad tempus.

d Uel in inſulas. in perpetuum. ff. de interdic. ꝛ rele. l. relegatorum. .§. hec differentia. quandoqꝫ tamen exilium indifferenter ſumitur ꝓ temporali vel pro perpetuo. de pen. diſt. j. aut facta.

Exiliũ eſt tpale et ꝑpetuũ.

g Obnoxios. ex hoc dicũt quidam ꝙ epiſcopus in cauſa criminali poteſt ferre ſentẽtiã: ſub hac tamen conditione ꝙ imperator iuret ꝛc. q2 imperator dicit obnoxios ſupplicijs: ſed tu exaudi hoc cum de crimine ciuiliter agebatur: ꝛ hoc eſt quod dicit. v.pg.

h Conſentiant. Ergo nõ eſt iudex anteqꝫ conſentiat. ar. extra de ap. ſuper eo. in fi.

i Iureiurãdo. id eſt preſtando ſacramentum de calumnia.

k Supplicij indulgẽtia promittitur. ſ. a principe de impunitate quo ad penam ſanguinis argu. xv. queſtio. iiij. nullus epiſcoporũ. ꝛ appellabit hic ad forum delegantis.

l Promittitur. etiam a iure. non enim timebit ſupplicium ex quo iurat. † Sed pone ꝙ imperator puniat eum poſt corporaliter. non imputatur epiſcopo: arg. ſ. e. q. v. c. vnũ. et. ff. de bo. lib. qui cum maior .§. deinde. intelligere etiã hoc potes quando demãdat cognitionẽ, ꝛ ſibi reſeruat ſententiã: ꝛ tunc criminaliter, dũ tñ iuret ꝛc. arg. ex̃ de offi. dele. ſuper queſtionum.

† Arg. ad hoc. xvij. q. iiij. mẽtientes. xxiij. q. j. de benedicta. ꝛ hoc intelligo ſm illos qd' not. in vtroqꝫ. c. ibi videas

Licet. Caſus. Concludit nunc Grat. ex .c. ſ. e. igitur cum ſepe. et. ca. vt pridem, ꝙ exemplo Greg. ꝛ Leonis clericis licet hortari bellatores ad vim infidelium propulſandam: ſed effuſionem ſanguinis nulli clerico imperare licet ſua vel principis authoritate: vt. j. c. j. et. ij.

e Beati Gregorij. ſ. e. q. v. c. j. ꝛ. iiij. ꝛ ca. reos. Io.

Sepe principes. Hec eſt. v. pars. q. in qua probat per. iij. cap. ꝙ nullus clericus debet dictare vel dare ſanguinis effuſionem, vel truncationem facere per ſe vel per alium. Io. de fan.

Caſus. Quidam ſacerdotes delegatione principum cauſas ſanguinis agitabant: quare ſtatuit concil. tole.

His a quib⁹. Caſ⁹. Quidã epi iudiciũ ſanguinis agitãtes, ꝑ ſe trũcationes mẽbrorꝫ inferebant, vel alijs inferẽdã precipiebãt: quare ſtatutum fuit in concil. tole. ne decetero preſumãt: ꝛ ſi q̃s hoc preſumpſerit horũ ꝓceptorꝫ immemor deponat: ꝛ in ꝑpetuo ergaſtulo teneat religatus: viaticũ tñ ſibi in fine non negetur.

m Nõ lꝫ. olim licuit. x̃. ij. q. vij .§. itẽ cũ balaã. ſ. di. l. de his clericis. ꝛ. lj. di. aliquãtos. ꝛ ſ. e. q. v. vnũ ſolum.

n Talibus exceſſibus. i. taliter excedentibus.

o Trũcationes. Nam qui vulnerat, occidiſſe dicitur: Uulnerans occidit.

vt. ff. ad. l. cor. de ſic. l. j. §. diuus.
a ¶ Aut inferendas. quod enim non poſſū per me, nec per alium. xlvj. di. c. vlt. ff. de admi. rerū ad ciui. perti. l. ij. §. j. fallit tamen in caſibus ſpecialibus.
b ¶ Precipiant. Uirgis tñ̄ poſſunt punire: vt. ſ. e. qō. v. c. j. in fi. ⁊ flagellis. ſz nō ad ſanguinis effuſionē: vt extra de rap. in archiepiſcopatu. Sed q̄d ſi epūs hz iuriſdictionem de omnibus? tūc deleget cauſaz criminalē lz ſm leges nō poſſet delegare niſi cū ɔtingit ipſum abeſſe. † ff. de offi. ei⁹ cui man. eſt iur. l. j. hic eñ̄ nō pōt adeſſe: vnde licite delegat ſm canones vt dixi. ſ. e. q. iiij. illud.
Cā criminalis ſm canones delegatur.
† De hoc ēt not. eē Hoſ. ot. qō ſedē in gl. in fi. et de rap. in archiepātu. Archi.
c ¶ Exeunti. ſ. di ſtin. l. penitē n̄ eſ.
¶ Ceteri. ¶ Caſ⁹. Dictū eſt. ſ. q̄ clerici nō poſſūt exercere trūcationes mēbrorum. Nūc Gra. dicit q̄ etiam laici abſq̄ iudice trūcationes membrorū ⁊ domorū incendia facere phibentur, et ad hoc inducit ſequens cap.
SI quis. ¶ Caſus. Statuit Euticianus q̄ ſi q̄s fecerit, vel facere iuſſerit vel facienti conſenſerit truncationem membrorum, vel domoruz incendia, excōmunicetur donec corā epiſcopo ciuitatis ⁊ aliis ciuibus damnum emendet legaliter vel amicabiliter.
vj. ps.
d ¶ Iuſſerit. Sic extra de ſen. excō. mulieres.
e ¶ Legaliter. Sz quomodo hoc, cū ſm. ll. liberū corp⁹ eſtimationē nō recipiat: vt. ff. de eiec. et effu. l. vlti. ſi qūa. pau. fe. dica. ex hac lege? Sed dic q̄ tenetur ad expenſas medicorum, et ad operas quas amittit quia inutilis eſt factus non autem ratione cicatricū vel deformitatis: q2 liberum corpus eſt. ff. de eiec. ⁊ effu. l. vlti. Uel dic legaliter. i. ſm cautionē hic ſignatam. j. c. pxi. ibi, nec abſoluat̄. q2 penitet per annū, ⁊ damna reſtituit. Uel legaliter. i. ſz L. Ro. de vi publica vel priuata aget̄ contra eum. Et eſt differentia: q2 priuata priuat tertia parte bonorū: vt. ff. de vi publica. l. pe. publica deportationē inducit: vt inſti. de publi. iudi. §. item lex iulia de vi. Unde verſus. Uis priuata reum deponit ab ordine rerū. Sed deportatur, ſi vis armata probatur.
Corp⁹ liberū eſtiationem nō recipit.
Uerſ⁹.
f ¶ Et amicabiliter. Sic. ſ. v. qō. ij. ſi priuates. arg. ſ. e. q. iiij. ſi illic.

buſlibet perſonis, aut inferendas[a] precipiant[b]. Q̄ſi quiſq̄ immemor horum preceptorū, aut in eccleſie ſue famulis, aut in quibuſlibet pſonis tale aliquid fecerit, cōceſſi ordinis honore priuet̄ et loco: ſub perpetuo quoq̄ damnationis teneatur ergaſtulo religat⁹: cui tamen cōmunio exeūti[c] ex hac vita non eſt neganda, ppter dn̄i miam: q̄ nō vult pctōris mortem, ſed vt conuertat̄ ⁊ viuat.

Ceteri etiam abſq̄ iudiciali authoritate membrorum trūcationes et domorum incēdia facere prohibent̄.

Unde in decretis Euticiani pape.

¶ Mēbra detruncās, domos incendens abſq̄ iudiciali authoritate, excōmunicet̄.

SI quis membroꝝ truncationes, ⁊ domorū incendia fecerit, ſiue facere iuſſerit[d], aut facienti conſenſerit quouſq̄ de his vnicuiq̄ legaliter[e] ⁊ amicabiliter[f] corā epo ciuitatꝭ aliiſq̄ ciuib⁹ nō emendauerit, tanq̄ ethnicus ⁊ publicanus ab omni chriſtianorum collegio ſeparetur.

De incendiariis q̄q̄ Innocē ti⁹ ſecūd⁹ in vniuerſali concilio generaliter conſtituit, dicens.

¶ Domos incēdēs gratia vel odio alicui⁹, excōmunicet̄.

PEſſimā quidē et depopulatricē et horrēdam incendiariorū malitiā authoritate dei ⁊ beatoꝝ aplōꝝ Petri ⁊ Pauli oīno deteſtamur ⁊ interdicim⁹[g]. Si q̄s ergo poſt hui⁹ noſtre phibitionis pmulgationē malo ſtudio, ſiue pro odio ſiue pro vindicta ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſiliū vel auxiliū ſciēter tribuerit, excōmunicet̄. Et ſi mortuus fuerit incendiari⁹, chriſtianorum careat ſepultura: nec abſoluatur niſi pri⁹ dāno[h] cui intulit ſm facultatē ſuā reſarcito iuret ſe vlteri⁹[i] ignē non appoſiturum. penitētia autē ei detur vt hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſeruitio dei p annū integrum pmaneat. Si quis autē archiepūs[k] vel epūs hoc relaxauerit, damnū reſtituat[l]: et per annū ab officio epiſcopali abſtineat. Sane[m] regib⁹ ⁊ principib⁹ faciende iuſtitie facultatem conſultis archiepiſcopis ⁊ epiſcopis non negamus.

¶ De incēdiariis. ¶ Hec eſt. vj. ps. q. in qua oñdit magr̄ duob⁹ ca. qualiter incēdiarij debēt puniri. Io. de fan.
PEſſimā. ¶ Caſus. Statuit Innocētius in hoc cap. vt incēdiari⁹ ſiue ipſe ignē appoſuerit, vel apponi fecerit, vel cōſiliū dederit, vel auxilium, excōicetur: ⁊ ſi mortuus fuerit, eccleſiaſtica careat ſepultura, nec abſoluat̄ niſi prius damnuz reſarciat ſicut pōt: et iuret ſe ignē vlteri⁹ non appoſiturū. reſipiſcēti vero pena iniungat̄, vt. ſ. p annum ſit in ſeruitio dei, vt hieroſolymis vel in hiſpania: etſi q̄s epūs hoc damnū relaxauerit, ipm̄ reſtituat: et ab epāli officio per annū abſtineat. Reges vero et ſeculares principes cōſultis archiepīs de hoc iuſtitiā facere poſſunt.
g ¶ Interdicim⁹. Ex hoc videtur q̄ iſte canon ſit canon late ſnīe, vbi cōſuetudo hoc hz, et papa ſcit ⁊ tolerat, vt in theutonia: ⁊ ſm hoc pōt intelligi ex̄ de ſen. excō. tua. ſz nō credo q̄ ſit late ſnīe: niſi ſicut alias q̄ priuat̄ ſacramētis: ſicut pro quolibet mortali. de conſe. diſt. ij. ſi nō ſunt tanta. ⁊ qḋ dicit interdicimus. i. phibemus: ⁊ q̄libet decedēs in mortali ſi cōſtet de hoc etiam ſi non ſit excōmunicat⁹, phibetur. ex̄ de rap. ſuper eo. ⁊ extra de dā. da. ſi quis domum.
h ¶ Damno. canonica pena incendiariorum ſtatuitur extra de dā. da. ſi quis domum. xij. q. ij. cum deuotiſſimā ſed alia eſt pena legalis: vt ibi no.
i ¶ Ulterius. Si. xj. q. iij. cum aliquis.
k ¶ Archiepūs. Licet clericis exponere legē vel canonē de interficiēdo, ſed non cōſulere preciſe: vt. ſ. q. v. relegētes. ⁊. ſ. q. vj. delatori. vel epūs dabit conſiliū de pena canonica incendiariorū, que eſt ex̄ de dā. da. ca. vlti.
Cleric⁹ legē de interficiendo pōt exponere
l ¶ Reſtituat. ſ. liiij. di. ſi ſeruus abſente. et hoc de proprio ſi hz, al's puniret̄ extraordinarie. nā de reb⁹ eccleſie non debet, ne delictum vertatur in damnū eccleſie. xvj. queſtio. vj. ſi epiſcopum.
m ¶ Sane regib⁹. Si regibus ⁊ principibus non negat̄ facultas iuſtitie faciende de incendiariis cōſultis archiepīs: videtur q̄ principes conſilio eorū poſſint incendiarios vltimo ſupplicio afficere, cum incendiarij ſm legē ſic debeāt puniri: vt. ff. de incen. l. vi. ⁊. ff. de penis. l. capita=
Incendiarij qualit̄ ſūt puniēdi.

lit.m. Scdm canones eſt ſciendum q iuxta legis tenorē incendiarij ſpontanei varie plectunt. vel enim nouiſſimo infortunio notantur, vel deportantur, vel alio modo forte puniuntur. Uel dic q princeps non punit incēdiarios ſm legis rigorem occidēdo, ſed deportando, vel alia clementiori pena plectendo. ideo archiepi et epi cōſulunt. ſ3.l.cor.de ſica.punit capite ſi nobilis eſt.ff.ad.l.cor. de ſica.ſi qs dolo. ignobilis ſupponit beſtijs, bonis proſcriptis. ff. de incen.l.vlti.et hoc quando dolo fecit incendiū. alias ſufficit damna reſtituere: vt.ff. eo.ti.qui edes.

Q Uicūq; percutit. ¶ Caſus. Queſitu3 fuit ab Augu. vtrū iudicetur homicida qui criminoſos interficit vl' debilitat. Et reſpondet: ſi iudex eſt poteſtatem

vij. ps de hoc habens, miniſter dei eſt. ſi ꝟo poteſtatē nō h3 de hoc, velut homicida reputatur.

a ¶ In eo q mali ſunt.ſ.e.qō.v. qui malos.ſ.e.qōe.iiij. duo iſta.

b ¶ Cauſam.ſ.e. q.iiij.ea vindicta.

c ¶ Sacrilegum. Ergo ſacrilegi ſm canones ⁊ fures capite puniuntur: vt ſ.e. queſtio.v.homicidas.

d ¶ Uelut homicida. vt ex̄ d homi. ſi aliquis.C.quando licet vnicuiq;.l.j. Jo.de fan.

Item Auguſt.in libro de ciuitate dei.

¶ Homicida eſt qui publicā functionē non habens aliquē occidit vel debilitat.

Q Uicunq; ꝑcutit malos in eo [a] q mali ſunt, ⁊ h3 cauſam [b] interfectionis, miniſter dei eſt.q̇ vero ſine aliqua publica adminiſtratiōe maleficum, furē, ſacrilegū [c], ⁊ adulterū, ꝑiurū, vel quēlibet criminoſum interfecerit aut trucidauerit, vel mēbris debilitauerit, velut homicida [d] iudicabitur, ⁊ tanto acri9 quāto nō ſibi a deo ꝯceſſa3 poteſtatē abuſiue vſurpare nō timuit. De his autē q̇ ſimul hominē vulnerāt, querit ſi ille mortu9 fuerit, q̇s eoꝝ homicidij reatū incurrat:

De his ita ſtatutū eſt in cōcilio apd vermerias.

¶ Si plures ꝯtra vnū rixent, qua pena quiſq; eoꝝ feriat.

S I q̄tuor hoīes aut quinq;, ſeu etiā plures ꝯtra hoīem vnū rixati fuerint, ⁊ ab his vulnerat9 mortu9 fuerit: q̇cūq; eoꝝ [e] plagā ei īpoſuit ſm ſtatuta canonū vt homicida iudicet; reliq̇ autē q̇ eū impugnabāt [f] volētes [g] eū interficere, ſimilr [h] peniteāt. q̇ nec eū impugnabant, nec vulnerabāt, nec auxilio coopatores fuerūt, ſed tm̄ affuerūt, extra noxā [i] ſint.

¶ Cauſa.xxiiij.

Q Uidā ep̄s in hereſim lapſ9 [k] aliquos de ſacerdotibus ſuis officio ꝑiuauit, ⁊ ſentētia excōicatiōis notauit. poſt mortē accuſat9 de hereſi dānat, ⁊ ſequaces ei9 cū oī familia ſua.

Hic primū querit an lapſus in hereſim poſſit aliquos officio ꝑiuare, vel ſentētia nodare: Scdo, an poſt mortē aliquis poſſit excōicari: Tertio, an ꝑ peccato alicui9 tota familia ſit excōmunicanda:

¶ Queſtio.j.

Q Uod autem [l] ab heretico aliq̇s deponi aut excōicari non poſſit, facile probat. Qis eni heretic9 aut iam dānatā here-

¶ De his. ¶ hec eſt.vij.pars ſm Jo.de fan.

¶ Caſus. Quia ſupra facta fuit mentio de homicidio: ideo nunc querit Gratia. ſi plures ſimul vulnerant aliquem ⁊ poſtea moriatur, quis eorū reatum homicidij incurrat: Cui queſtioni ſequens ca.reſpondet.

S I quatuor. ¶ Caſus. Quatuor vel plures quendā vulnerauerunt, ⁊ mortuus eſt: quare queſitū fuit in concilio quis eorum reatum homicidij incurrat: Et reſpondetur q quicunq; ei plagam impoſuerit, vt homicida iudicetur: reliqui vero qui eum interficere volebāt, ſimiliter peniteant. qui vero nec conſilium nec auxilium dedit, non eſt in culpa.

e ¶ Quicunq; eorū. hoc eſt propter incertitudinem qr neſcitur cuius ictu perijt. ſic.ff.de eiec.et effu.l.ij.§.vlti. ⁊ l.ſeq.et.ff.ad.l.aquil.ita vulnerat9.in fin. Sed pone certum eſſe q de vulnere meo non eſt mortuus: nunquid cenſebor homicida: ſm leges certum eſt q non: argu.ff. ad.l.aquil.huic ſcripture. nam vulnus vniuſcuiuſq; contemplandū eſt.ff.ad.l.cor.de ſic.l.vlti. idem videtur ſm canones.argu. extra de cle.percuſ.c.ij. Contrarium tamen credo, [†] argu.l.diſt.ſi quis poſt.ſufficit eni q ſumpſit arma, licet non occiderit ipſe, ſed alius: vt extra de cle.percuſ.c.preſentium.et.c.continentia.

homicida eſt etiam q̇ non occidit.

† Idem credit Laur. arg. huius ca. ſi quis poſt.

f ¶ Impugnabāt. Nec tn̄ ꝑcuſſerūt.

g ¶ Uolentes. nā homicide tales ſūt de pe.diſt.j. periculoſe. Item pone q me rixāte cum aliquo, frater me9 eū interfecit cōtra voluntatē meā an imputabit mihi: non, ar.j.q.iiij.qr preſulat9.ex̄ de cle. percuſ.ꝑſentiū.

h ¶ Similiter.ar. de pe.diſt.j.ſi cui.

i ¶ Extra noxā. ſi ei ſubuenire nō poterant.ſ.e.q.iij.ca. vlti. Jo.

Q Uidam ep̄s. ¶ Caſ9. Supra in.xxiij. cauſa tractatū eſt de hereticis. Sed qr hereticorum quidam ſunt manifeſti, quidam vero occulti: ⁊ quandoq; excommunicat eccleſia hereticos, quandoq; catholicos: iō Gratian9 ſubnectit hāc cauſā.xxiiij. in qua tractat de omnib9 iſtis: que vt competentius oſtendat, thema proponit: de quo tres elicit queſtiones.

k ¶ Quidam ep̄s in hereſim lapſus ſ.xxiij. cā tractatū eſt de hereticis: ſed qm̄ hereticorū quidā ſunt manifeſti. quidam occulti: et eccleſia excōicat q̄nq; hereticos, q̄nq; catholicos: ideo de huiuſmodi ſubdit tractatum.

heretici ſunt duplices.

Q Uod aūt. ¶ In hac.q. magiſter intēdit ꝓbare per.xliij.c. q heretic9 vel ſchiſmaticus vel excōicat9 aliū dānare nō poteſt, ſi tn̄ ſibi ꝓbare ꝓuſit. Jo.de fan.

¶ Caſus. hic ꝓponit.j.q. qua querit an heretic9 poſſit aliū deponere, ſuſpendere vel excōicare: Sed ſm Grat. diſtinguit ſi incidit in dānatā hereſim, nullum damnare vel excōicare pōt: vt.j.e. audiuim9. Si vero nouā confingit hereſim: anteq; de ea damnet ſuſpēdere vl' excōicare pōt: vt.j.e.§.ſi autē.in prin. ⁊ ar.j.e.achati9. qr adhuc tolerat ab eccl'ia. Tu aūt dicas indiſtīcte: qr ſiue veterē ſiue nouā ſeq̄t, excōicat9 ē: vt in ꝯci.latera.excōicam9. ⁊ iō aliū excōicare nō pōt. Et ꝓcedit hoc ordine Grat. Primo ꝓbat q heretic9 nullū valeat cōdemnare: vſq; ad.§.his authoritatibus.innuendo diſtinctionē ſuam. Deinde ꝓbat contra. tandem dat ſolutionem.

l ¶ Quod autem. In hac queſtione dicunt quidam